

masies de vall de bianya (33)

El Serpat de Capsec

Text:

JOSEP MURLÀ I GIRALT

EL SERRAT: UNA CASA I UNA NISSAGA ANTIGA

La carretera que porta a Sant Martí de Capsec es bifurca, abans d'anar cap a l'església, en direcció a la vall del Bac. Mentre enfila la serra de Malforat, a uns dos-cents metres es troba, a l'esquerra, el trencall que va al Serrat de Capsec. És una construcció molt antiga, possessió durant segles de la família cognomenada Serrat, les successives generacions de la qual han arribat fins als nostres dies. Serrat és un topònim derivat de serra i la casa, en els temps més reculats, medievals, agafà aquest nom, adoptat com a cognom per la nissaga que n'esdevingué propietària i l'habità.

Hi ha unes dades esparses, de 1594, en què consta Quirze Colomer com a propietari del mas Serrat. Aquesta possessió degué ser temporal perquè d'abans, de la quarta dècada del segle XVI, es tenen notícies d'un Joan Serrat, anomenat també senyor útil i propietari del mas Serrat. Enterrat a Capsec, va testar el 1575 i instituí hereu el seu fill, dit també Joan Serrat. El succeí un altre Joan Serrat, el tercer amb el mateix nom, casat amb Joana Paula, residents al Serrat junt amb la fillada nascuda entre el 1617 i el 1627. Quan morí, el 1666, el fill Pere Serrat, casat amb Maria Anna, esdevingué l'hereu de la casa, amb totes les seves terres i pertinences. Va morir el 1691, als 74 anys, i engendrà un estol de fills, si bé alguns moriren essent albats. Ara bé, als llibres parroquials s'esmenten uns fills que després no surten (potser per transposició dels noms de pila) en el testament fet per Pere Serrat, greument malalt, el 1686.

L'hereu havia de ser el fill Josep, però va finir el 1689, abans que el pare, i, per tant, l'herència passà al fill Isidre Serrat, espòs de Magdalena, traspassats el 1732 i el 1741, respectivament. Entre 1690 i 1712 la parella procreà sis fills i tres filles. En molts registres de baptisme es va posar, al marge, «Al Serrat» o «Serrat», per deixar constància de la casa on s'havia produït el naixement. S'anà fent així al llarg del segle XVIII. L'hereter fou Gregori Serrat, nascut el 1696 i amullerat amb M. Àngela Prat Casals, de la Cot. Tingueren onze fills, produint-se la mort del pare el 1779, als 84 anys, i el decés de la mare el 1768, als 68 anys. Els succeí el fill Antoni, nat el 1722, el qual anteposà sempre Antoni al de Pere, que era el seu primer nom de pila. Es casà amb Francesca Tarruella Ribas, oriünda de Sant Vicenç del Sallent i tingueren una bona progenitura. Al Serrat, a més dels pares, hi visqueren els fills Josep, l'hereu, i Joan, casat amb Francesca Riu. Aquest darrer s'amullerà abans de fer-ho Josep, el germà gran, i davant la incertesa de boda de l'hereter es quedà a viure a la casa fins a l'òbit dels seus pares. Antoni va morir el 1803 i Francesca abans, el 1794.

Josep Serrat va ser, però, l'hereu. Nascut el 1756, va contraure matrimoni el 1794 amb Petronil·la (o Peronella) Planagomà Cavalleria, del Clot. A les partides de bateig dels fills el cognom de l'esposa és Planagomà (amb «o»), però més ençà es va substituir la «o» per la «u». Dels vuit fills engendrats pel matrimoni, l'hereu fou Antoni Serrat Planagomà, el gran, nat el 1794. Es va casar molt jove amb Rosa Subirana Serra Orri, filla de Jacint, pagès i propietari de Tegurà, i de Maria, de Vallfogona. Tingueren deu descendents. Antoni Serrat va morir el 1861 i el succeí Llorenç Serrat Subirana, el seu segon

fill mascle, el qual consta com a cap de casa en una relació municipal de mitjan segle XIX. Continuava essent-ho el 1890. Nascut el 1821, es va enllaçar amb Magdalena Blanch, de Montagut, i entre 1861 i 1878 tingueren vuit fills, un d'innominat nat i mort el dia de Tots Sants de 1874.

L'hereter fou Josep Serrat Blanch, nat el 1871. S'uní en matrimoni amb Ramona Folcrà Casals, nascuda al començament d'abril de 1869 a Sant Joan de les Abadesses, filla d'Antoni Folcrà, pagès i propietari de l'esmentada vila, i Josepa Casals, oriünda de Malanyeu, de la Nou de Berguedà. Els cònjuges engendraren una llarga fillada i els va succeir en la possessió del mas Serrat el seu segon fill. L'hereu havia de ser Llorenç, però morí el 1901, als 10 anys, i aleshores la línia d'heretatge passà a Antonino Serrat Folcrà, nat el 1892 i casat el 1918 amb Maria Grabulosa Puigvert, del Clot, nascuda el 1895, la qual va infantar sis fills: Josep, Angelina, Rosita, Esperança, Maria i Pere. Els dos darrers van morir solters i octogenaris el 2019 i 2020, respectivament. El seu pare Antonino havia fet construir una casa, coneguda també com el Serrat, a tocar al vell camí del Morrot, prop del cementiri municipal d'Olot, i la família passà a residir-hi abans de 1936. La dedicació del cap de casa era l'agricultura i la ramaderia i el 1941 li va ser autoritzada la instal·lació d'un motor elèctric per accionar un molí triturador de farratge. L'activitat agrícola la continuà el fill Pere fins ja iniciat el segle XXI, quan aquell sector d'Olot es començà a urbanitzar i es tirà endavant el pla parcial «El Serrat». Els dos germans s'havien anat desprenent de propietats i moriren sense descendència. El 1999, Pere Serrat va vendre el Serrat de Capsec als nebots Maria Àngels Vergés Serrat i Albert Abel Mercader. A la mort d'aquest, el 2009, la seva part passà a les filles Mireia i Núria i amb la seva possessió es dona continuïtat al tronc genealògic. El Serrat ha estat, doncs, un mas amb molta vida, amb una dedicació constant dels seus estadants a l'agricultura, la ramaderia i l'explotació del bosc, preferentment.

La casa, quan va ser adquirida el 1999, estava en força mal estat, amb part de la teulada esfondrada, i uns anys després s'hagué de fer una restauració profunda, adaptant-la als usos contemporanis i poder-hi viure amb la major comoditat possible. Per respectar la seva antigor es van mantenir moltes parets de pedra, però va ser també convenient recórrer a l'arrebossat per donar-li l'aspecte que té a hores d'ara. Adossada a la part nord-est de l'edifici principal hi ha una construcció reconvertida en una amplíssima sala, amb foc a terra, cuina, menjador i lavabo, molt útil per a trobades familiars. La cabana, situada al costat de ponent de l'era existent davant la façana principal, també fou restaurada.

L'entrada al Serrat és a la façana de llevant. Per una escala de pedra s'accedeix al primer pis i la porta té una llinda amb la inscripció «Llorens Serrat», amb la data de 1866 a sota. Al centre, segurament s'hi gravà un element decoratiu, però en una època indeterminada es va suprimir. És l'única pedra que deixa testimoni del seu passat i de les reformes que, sens dubte, s'anaren fent en el decurs dels segles. El primer pis és distribuït actualment en estances d'ús divers: cuina, sala d'estar, dormitoris i lavabo, amb sortida a la galeria porxada. El segon pis té una distribució similar, més senzilla, però és igualment interessant la galeria porxada, des de la qual es veu un ampli paisatge de la Vall de Bianya, amb la plana de Capsec en primer terme, la serra de Sant Miquel del Mont al fons i, tancant l'horitzó el Puigsacalm i altres cims de les muntanyes garrotxines. A la part superior queda la part més alta, la golfa, utilitzada en altres temps per guardar-hi el gra i assecar-lo. A la part baixa, on hi ha un gran arc de mig punt per entrar-hi, les antigues corts són ara un espai diàfan, ample i obert.

El Serrat de Capsec és una casa molt assolellada, amb la façana principal orientada a migdia, on té les esmentades galeries porxades dels dos pisos, formades per set pilars (amb capitells i bases), que són el punt d'arrencada de sis arcs de mig punt. Al seu damunt, la golfa és il·luminada per dues finestres. És la part de la casa, emblanquinada, visible des de lluny. A tocar hi han crescut uns tarongers i un nesprer, però el conjunt d'edificacions és envoltat de bosc, amb predomini d'alzinar i alguns roures. L'extensió de terreny que té a sota seu correspon als vells camps destinats a conreu. Prop de la casa es troba un safareig, ara inutilitzat, que va ser bastit en plena natura, amb l'aprofitament de les aigües recollides al vessant de la muntanya.

Imprès amb motiu de la reunió
celebrada el 13 de juny de 2026
pels AMICS DE LA VALL DE BIANYA
al MAS SERRAT,
de l'antic terme municipal de Capsec